

Zbigniew Janczewski

"Najświętsza Eucharystia według Kodeksu prawa kanonicznego Jana Pawła II", Marian Pastuszko, Kielce 1997 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 40/3-4, 281-284

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

cjonującym na terenie RFN systemie koordynacji wzajemnie okazują sobie prawo kościelne i prawo państwowe. Ważne jest stwierdzenie autorki, że funkcjonowanie fundacji kościelnych jako osób prawnych w porządku prawnym zarówno kościelnym jak i państwowym nie narusza autonomii tych porządków ani nie oznacza ingerencji jednego prawa w drugie. Funkcjonowaniu fundacji kościelnych w obydwu porządkach prawnych poświęca autorka część czwartą pracy.

Piąta część rozprawy to podsumowanie. Fundacje będące przedmiotem rozprawy to wedle autorki osoby prawne o janusowej głowie.

Praca kończy się stwierdzeniem, iż Kościół winien na większą niż dotychczas skalę wykorzystywać możliwości, jakie stwarza ta figura prawna.

Autorka opublikowała pracę o wysokim prawniczym poziomie naukowym, odpowiadającą wszelkim wymogom stawianym rozprawom doktorskim. Na osobną uwagę zasługuje nader staranna strona wydawnicza.

Ks. Remigiusz Sobański

Ks. Marian P a s t u s z k o, Najświętsza Eucharystia według Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II, Kielce 1997 r., ss.485.

Eucharystia to źródło i szczyt życia Kościoła, w niej bowiem jest obecny pod postaciami chleba i wina sam Jezus Chrystus. Stanowi ona dopełnienie wtajemniczenia chrześcijańskiego. Osoby, które przez chrzest zostały wcielone do Kościoła, a przez bierzmowanie jeszcze bardziej łączą się z Mistycznym Ciałem Chrystusa, za pośrednictwem Eucharystii uczestniczą wraz z całą wspólnotą Kościoła w ofierze Pana. (KK 11). Jedną z form kultu Najświętszego Sakramentu są odbywające się co kilka lat w różnych państwach Kongresy Eucharystyczne. Ostatni taki Kongres o charakterze międzynarodowym miał miejsce we Wrocławiu w dniach od 25 maja do 1 czerwca 1997 roku. Zaszczycił go swoją obecnością Ojciec Święty Jan Paweł II, który w czasie jego trwania przybył do Polski na kolejną pielgrzymkę po kraju ojczystym.

W maju 1997 roku na kilkanaście dni przed rozpoczęciem wspomnianego 46 Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego ukazała się książka ks. prof. dra hab. Mariana P a s t u s z k i, zatytułowana *Najświętsza Eucharystia według Kodeksu prawa kanonicznego Jana Pawła II*.

Autor jest długoletnim wykładowcą Wydziału Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, kierownikiem Katedry Prawa o Sakramentach. Pełni również wiele innych funkcji między innymi oficjała Sądu Biskupiego w Kielcach. Swoją najnowszą książkę zadedykował Ojcu Świętemu z racji jego złotego jubileuszu święceń prezbiteratu. Omawiana pozycja została opatrzona obszernym wstępem znanego liturgisty ks. prof. Stanisława C z e r w i k a

Przystępując do pisania dzieła autor dokonał najpierw bardzo pracochłonnej, drobiazgowej kwerendy. Owocem jego wysiłku jest obszerna bibliografia, oparta na bogatej dokumentacji źródłowej i szerokim wachlarzu literatury kanonistyczno-teologicznej (ss. 471-479). Materiał bibliograficzny został znakomicie wykorzystany, czego dowodem są bardzo liczne przypisy (jest ich ponad tysiąc trzysta), umieszczone na końcu książki.

Książka posiada cztery rozdziały poprzedzone wstępem, podział został zaczerpnięty z KPK 1983. Tak więc, podobnie jak w kodeksie mamy najpierw omówienie kanonów wstępnych (kan. 897 i 898), a następnie materiał poświęcony kolejno sprawowaniu Najświętszej Eucharystii, jej przechowywaniu i kultowi, ofiarom mszalnym. Powyższe rozłożenie materiału pozwala na łatwiejsze znalezienie interesującej czytelnika kwestii (o ile zna on rzeczywiście układ kodeksu). Według kolejności znajdującej się w KPK 1983 autor omawia także poszczególne tematy wchodzące w zakres problematyki rozdziału, artykułu, punktu i podpunktu.

Imponującą jest konsekwencja z jaką ks. prof. M. P a s t u s z k o za każdym razem rozpoczyna przedstawianie kolejnego tematu. Na początku znajdujemy szeroki rys historyczny zagadnienia, opisywane są źródła danej instytucji prawnej od czasów pierwotnego Kościoła, poprzez kolejne wieki (autor przytacza dokumenty soborów papieży i synodów), regulacje wprowadzone przez Kodeks prawa kanonicznego z 1917 roku i w końcu niezwykle szczegółowo analizuje aktualnie obowiązujące prawo.

Rozdział pierwszy rozpoczyna się od artykułu poświęconego szafarstwu Eucharystii. Przytaczając opinię teologa niemieckiego Hansa Kunga, wedle której ważność Mszy św., jest niezależna od tego, czy w jej odprawianiu przewodniczy kapłan, czy też osoba świecka, autor naświetla ten problem w perspektywie całej historii Kościoła. Już Didache rozróżnia biskupa jako składającego Ofiarę Eucharystyczną i innych wiernych, dla których jest ona składana¹. Święty Klemens Rzymski (92-101) stwierdza, że służba Boża winna być sprawowana według pewnego porządku, tak więc do biskupa należy składanie Ofiary². Według Konstytucji Apostolskich z III wieku Ofiarę Eucharystyczną może sprawować także prezbiter³. Uprawnienie to potwierdza między innymi pierwszy sobór powszechny w Nicei w 325 roku⁴. Sobór Trydencki odrzuca tezę Marcina Lutera, zgodnie z którą w razie konieczności Eucharystia może być sprawowana przez każdego ochrzczonego⁵. Obecnie obowiązujący Kodeks prawa kanonicznego w kan. 899

¹ D i d a c h e, 14,15, w: *Patres apostolici*, edidit Franciscus Xaverius Funk, vol. I, ed. 2, Tybingae 1901, s. 33.

² F u n k, *Patres apostolici*, I, s. 157.

³ Const. Apost. VIII. c.28, w: *Didascalia et Constitutiones postolorum*, edidit Franciscus Xaverius Funk, Padebornae 1905, vol. I, s. 531.

⁴ *Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, ed. 2, Basileae 1962, s. 13.

⁵ Tamże, s. 711.

§ 1 stwierdza, że jedynie kapłani ważnie celebrować Msze św. jako bezpośredni ministrowie samego Chrystusa i mandatariusze wydelegowani do tego przez Kościół.

W tej części książki autor omawia jeszcze między innymi ewolucję prawa kościelnego dotyczącego koncelebracji Mszy św., częstotliwości jej sprawowania (binacja, trynacja, kwadrynacja), szafarstwa, czyli rozdzielania Komunii św. i udzielania wiatyku.

Artykuł dotyczy uczestnictwa w Eucharystii. W jego skład weszły punkty dotyczące np. niedopuszczania niektórych osób do Komunii św., postu eucharystycznego, czy też wielkanocnej Komunii św. Rozpatrując tę kwestię autor zwraca uwagę na fakt, iż pierwsi chrześcijanie zbierali się na „łamanie chleba” przeważnie jeden raz w tygodniu, przystępując przy tej okazji do stołu Pańskiego. Z czasem praktyka częstego przyjmowania Eucharystii zanikła do tego stopnia, że w roku 506 synod w Agde domagał się, aby wierni przystępowali do komunii św. przynajmniej trzy razy w roku, w Boże Narodzenie, w Wielkanoc i w uroczystość Zesłania Ducha Świętego⁶. Sobór Laterański IV (1215) zobowiązał wszystkich wiernych którzy osiągnęli stan używania rozumu do przyjmowania Eucharystii w okresie Wielkanocy⁷. Nakaz ten obowiązuje do dzisiaj, z tym, że w naszym kraju (jak to wynika z badań przeprowadzonych osobiście przez autora) na mocy niepamiętnego zwyczaju, okres ten rozpoczyna się od niedzieli przed Środą Popielcową, a kończy dopiero w niedzielę Trójcy Przenajświętszej.

W artykule trzecim, poświęconym obrzędowi i ceremoniom sprawowania Eucharystii znajdujemy między innymi kwestie dotyczące przyjmowania Komunii św. pod dwoma postaciami, języka w liturgii, stroju liturgicznego.

Ostatni z artykułów tego rozdziału traktuje o czasie i miejscu sprawowania Eucharystii.

Rozdział drugi został poświęcony przechowywaniu i kultowi Najświętszego Sakramentu. Autor zajmuje się tutaj przechowywaniem Eucharystii w kościołach i kaplicach, sposobami przechowywania, a także różnymi formami kultu, np. wystawieniem Najświętszego Sakramentu, procesjami i kongresami eucharystycznymi. Warto zwrócić uwagę na te ostatnie, z racji wspomnianego już wcześniej faktu odbywania się takiego kongresu we Wrocławiu w 1997 roku. Z omawianej książki dowiadujemy się między innymi, iż pierwszy w świecie kongres eucharystyczny odbył się w 1874 roku w Awinionie, z inicjatywy wiernych świeckich. Miał on charakter lokalny. Pierwszy kongres międzynarodowy miał miejsce w Lille we Francji w 1881 r. W obradach zazwyczaj bierze udział oficjalna delegacja Stolicy Apostolskiej, reprezentowana przez kardynała legata. W trzech kongresach osobiście uczestniczyli papieże: Paweł VI w Bombaju (1964 r.) i Bogocie (1968 r.) oraz

⁶ *Can. 18* Conc. Agathen.: c. 19 D.XXII de cons.

⁷ *Const. 21*, Conciliorum Oecumenicorum Decreta, s. 221.

Jan Paweł II w Sewilli (1993 r.). Autor zauważa, że nie istnieją normy kanoniczne dotyczące kongresów eucharystycznych, przy ich organizowaniu korzysta się głównie z przepisów liturgicznych⁸.

Ostatni rozdział książki dotyczy ofiar mszalnych. Prawo obowiązujące w tej materii opiera się w dużym stopniu na prawie dawnym. Autor zauważa, że wśród czterestu kanonów regulujących ofiary mszalne całkowicie nowy jest tylko jeden (kan. 964). Pozostałe znajdowały się w Kodeksie prawa kanonicznego z 1917 roku, chociaż obecnie zostały nieznacznie zmodyfikowane.

Po ukazaniu się KPK 1983 większość publikacji zagranicznych z dziedziny prawa o sakramentach (za wyjątkiem prawa małżeńskiego) ograniczała się do krótkiego komentarza nowych przepisów. Z tym większą radością należy przyjąć książkę ks. prof. Mariana Pastuszki, która nie tylko komentuje obecne prawo wyjaśniając związane z nim wątpliwości, ale jeszcze pokazuje jaka była droga do jego powstania od najdawniejszych czasów. Przedstawiając ewolucję przepisów kanonicznych związanych z Eucharystią, autor pomaga w lepszym ich zrozumieniu i łatwiejszej interpretacji. Należałoby życzyć Księdzu Profesorowi, aby jak najszybciej ukazały się następne jego publikacje książkowe, dotyczące pozostałych sakramentów.

Ks. Zbigniew Janczewski

**Magdalena Sykulska, Prawo Międzynarodowe Publiczne, Gdańsk 1996.
(ss. 505)**

Powyższe opracowanie ukazało się nakładem Wydawnictwa Prawniczego „Lex”, w ramach serii wydawniczej *Materiały do nauki*. Nie jest to więc klasyczny podręcznik prawa międzynarodowego publicznego ale, jak zapowiada we wstępie Autorka, są to materiały pomocnicze dla studentów prawa. Mają one służyć pomocą „w przygotowaniu się do aktywnego uczestnictwa w zajęciach prawa międzynarodowego publicznego. (s. 11).

Praca składa się z pięciu części, które poprzedzone są krótkim wprowadzeniem Autorki. (s.11-12).

Pierwsza część zatytułowana *Plan zajęć* (s. 15-36) stanowi propozycję wyodrębnienia i pogrupowania najważniejszych bloków tematycznych prawa międzynarodowego publicznego, które powinny wejść w zakres ćwiczeń studentów w ramach powyższego przedmiotu.

Autorka, jak sama podkreśla we wprowadzeniu, dokonała wyboru zagadnień trudniejszych, wymagających pogłębionej i bardziej wnikliwej analizy na zajęciach pomijając te, które wymagają jedynie sięgnięcia do podręczników lub są najczęściej omawiane w ramach wykładów.

⁸ Np. z przepisów *Rytuału Rzymskiego*.